

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 15/10/98
KOM(98)569 lopull.

VIHREÄ KIRJA

**Väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastainen toiminta
sisämarkkinoilla**

(Komission esittämä)

Tiivistelmä

Väärennetyistä ja laittomasti valmistetuista tuotteista on tullut kansainvälinen ilmiö, jonka osuus on 5–7 % maailman kaupasta. Ilmiö haittaa sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa, sillä sen aiheuttamien kaupan vinoutumien ja kilpailun vääristymisen lisäksi luottamus sisämarkkinoiden toimintaan kärsii ja investoinnit vähenevät. Ilmiöllä on huomattavia taloudellisia ja sosiaalisia seurauksia (100 000 menetettyä työpaikkaa vuodessa yhteisön alueella), mutta niiden ohella se vaikuttaa kuluttajansuojaan, erityisesti kuluttajien terveyteen ja turvallisuuteen. Ilmiön vastainen toiminta on tärkeää siksi, että voidaan taata kilpailuedellytysten avoimuus ja tasavertaisuus sisämarkkinoilla.

Euroopan yhteisö on tietoinen siitä, kuinka tärkeää tällaisen ilmiön torjuminen on, ja sillä on erityissäädöksiä väärennetyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden valvontaan yhteisön ulkorajoilla. Myös sisämarkkinoiden tasolla on alettu toimia, mutta tähänastiset aloitteet kattavat vain rajallisen määrän erityissektoreita.

Ilmiön torjuminen sisämarkkinoilla saattaa edellyttää yhteisön laajamittaisia toimia. Toiminta sisältyisi komission laatimaan yhtenäismarkkinoiden toimintasuunnitelmaan, ja se merkitsisi sekä lainsäädännön että komission petostentorjunnan työohjelman 1998/1999 yhdenmukaista ja tehokasta täytäntöönpanoa. Lisäksi se noudattaisi komission ensimmäistä Euroopan innovaatioita koskevaa toimintasuunnitelmaa.

Tässä Vihreässä kirjassa tutkitaan neljää aluetta, joiden avulla on tarkoitus tehostaa väärennetyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden vastaista toimintaa sisämarkkinoilla:

- yksityisen sektorin valvonta
- teknisten laitteiden käyttäminen
- seuraamukset ja muut keinot, joilla parannetaan immateriaalioikeuksien noudattamista
- toimivaltaisten viranomaisten hallinnollinen yhteistyö.

Tämän Vihreän kirjan tarkoituksena on auttaa komissiota arvioimaan väärentämisen ja laittoman valmistuksen taloudelliset vaikutukset sisämarkkinoihin, asiaa koskevan lainsäädännön tehokkuus sekä tarve tehdä uusia yhteisötason aloitteita. Mikäli uusia aloitteita tarvitaan, valittavien toimien sisältö voitaisiin määritellä edellä mainittujen neljän alueen pohjalta. Harkittavien toimien ei tarvitse olla ensisijaisesti lainsäädännöllisiä, vaan ne voivat tähdätä avoimuuteen tai niiden avulla voidaan tehostaa yritysten ja hallinnon välistä yhteistyötä. Käsitellyt neljä aluetta muodostavat ainoastaan pohdinnan lähtökohdan ja niitä voidaan täydentää muilla keinoin, jotka edistävät samaa tavoitetta.

Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO	4
1.1.	Ongelman taustaa	4
1.2.	Vaikutukset sisämarkkinoihin	5
1.3.	Yhteisötason toimet	5
1.4.	Vihreän kirjan soveltamisala	6
1.5.	Vihreän kirjan tavoitteet	7
2.	ILMIÖN LUONNE JA OMINAISPIIRTEET	7
3.	TALOUDELLINEN ANALYYSI : ILMIÖN LAAJUUS JA VAIKUTUKSET	9
4.	LAINSÄÄDÄNNÖN ANALYYSI	11
5.	RATKAISUEHDOTUKSIA	13
5.1.	Yksityisen sektorin valvonta	13
5.2.	Teknisten laitteiden käyttäminen	15
5.3.	Seuraamukset ja muut keinot, joilla parannetaan immateriaalioikeuksien noudattamista	17
5.4.	Toimivaltaisten viranomaisten hallinnollinen yhteistyö	23

1. JOHDANTO

1.1. Ongelman taustaa

Väärentäminen ja tuotteiden laiton valmistus on 1980-luvulta lähtien lisääntynyt merkittävästi, ja nykyisin se on laajalle levinnyt ilmiö, jolla on maailmanlaajuinen vaikutus. Sen syntymistä ovat edistäneet tälle ajalle ominaiset taloudelliset ja poliittiset suuntaukset, kuten kansainvälisen kaupan jatkuva kasvu, talouselämän kansainvälistyminen, viestintävälineiden kehitys sekä Itä- ja Keski-Euroopan ja entisen Neuvostoliiton poliittisten järjestelmien romahdus. Näillä alueilla näytävät syntyneen uudet aktiiviset väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden tuotanto- ja kulutusmarkkinat. Myös tietoyhteiskunnan kehitys sekä tuotteiden kopioinnin mahdollistavien, pitkälle kehittyneiden ja helppokäyttöisten laitteiden tulo markkinoille ovat edistäneet tätä ilmiötä. Toiminta on nykyisin suureksi osaksi järjestäytyneen rikollisuuden käsissä¹.

Kansainvälisen kauppakamarin perustaman Counterfeiting Intelligence Bureaun mukaan² väärennettyjen tuotteiden osuus on 5–7 % maailmankaupasta. Ranskassa 20 % vähintään 50 työntekijän yrityksistä myöntää joutuneensa kärsimään väärennöksistä tai laittomasta tuotannosta. Yhdysvalloissa tekijänoikeudellisesti suojattua aineistoa tuottava teollisuus arvioi menettävänsä laittoman kopioinnin vuoksi vuosittain 12–15 miljardia dollaria. Kansainvälisen äänilevyteollisuuden liiton (IFPI) arvion mukaan laittomien CD-levyjen myynti lisääntyi vuonna 1996 lähes 20 %, joka on 14 % alan maailmanmarkkinoista. Väärentämisen vuoksi vuosittain menetettyjen työpaikkojen määräksi on arvioitu 100 000 yhteisön alueella (120 000 Yhdysvalloissa) viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana. Maailmanlaajuisella tasolla ilmiöstä eniten kärsiviin teollisuuden aloihin kuuluu erityisesti tietotekninen (35 %), audiovisuaalinen (25 %), leikkikalu- (12 %), parfyymi- (10 %), lääke-, (6 %), kello- (5 %), äänilevy- ja autoteollisuus. Tietokoneohjelmien alalla kopioinnin osuus nousee maailmanlaajuisesti 46 %:iin.

Laajan levinneisyytensä vuoksi väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden tuottamisella on haitallisia vaikutuksia paitsi yrityksiin, maiden talouteen ja kuluttajiin myös yhteiskuntaan kokonaisuudessaan. Se ei vaikeuta pelkästään taloudellista ja yhteiskunnallista organisaatiota vaan vaikuttaa myös ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen. Kansainvälinen yhteisö ei ole tässä tilanteessa jäänyt toimeettomaksi, mutta monien syiden vuoksi tähänastiset toimet eivät ole riittäneet pysäyttämään ilmiön kielteistä kehitystä.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevassa toimintasuunnitelmassa, jonka Amsterdamissa kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi 16.6.1997, kehoitetaan neuvostoa ja komissiota luomaan "yhteisiä määräyksiä taloudellisiin ja kaupallisiin väärennöksiin liittyvän järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi"³. Väärentäminen sisältyy myös oikeus- ja sisäasioiden työohjelmaan yhtenä ensisijaisista yhteistyöaloista 1.1.1998 lähtien aina Amsterdamin sopimuksen voimaantuloon saakka⁴. Maksuvälineiden väärentäminen kuuluu komission erillisiin aloiteohjelmiin⁵.

¹ Vrt. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva toimintasuunnitelma, jonka neuvosto on hyväksynyt 28. huhtikuuta 1997 (EYVL C 251, 15.8.1997, s. 1).

² «*Countering Counterfeiting. A guide to protecting & enforcing intellectual property rights*», Counterfeiting Intelligence Bureau, International Chamber of Commerce, 1997.

³ EYVL C 251, 15.8.1997, s. 15.

⁴ EYVL C 11, 15.1.1998, s. 1.

⁵ Muihin maksuvälineisiin kuin käteiseen rahaan liittyvien petosten ja väärennysrikosten torjumiseksi komissio hyväksyi 1.7.1998 tiedonannon, johon kuuluu ehdotus yhteiseksi toimintaohjelmaksi ja kokonaisstrategian määrittely, jotta voidaan taata maksutapahtumien turvallisuus käytettäessä muita maksuvälineitä kuin käteistä rahaa (KOM(98)395). Euroseteleiden ja -metallirahojen väärentämistä

1.2. Vaikutukset sisämarkkinoihin

Väärentämisellä ja tuotteiden laittomalla valmistamisella on ennalta arvioitavia vaikutuksia sisämarkkinoiden toimintaan. Se voi aiheuttaa kaupan vinoutumia ja kilpailun vääristymiä, erityisesti mikäli siinä käytetään hyväksi järjestelmien eroavuuksia eri maissa. Tällainen tilanne ei mitenkään edistä kilpailuolojen avoimuutta ja tasavertaisuutta sisämarkkinoilla.

Ilmiö vähentää sisämarkkinoilla toimivien luottamusta järjestelmään. Lisäksi sisämarkkinoiden tehokkaalle toiminnalle on tärkeää, että yritykset, keksijät ja taiteilijat voivat luottaa yhteisön lainsäädäntöön voidakseen kehittää toimintaansa ja suojellakseen tehokkaasti oikeuksiaan.

Luottamuksen menettäminen sisämarkkinoilla vähentää investointeja, innovaatiotoimintaa ja luovuutta yrityksissä, jotka sijoittavat usein suuria summia tuotteisiinsa tai palveluksiinsa liittyvään tutkimukseen, markkinointiin tai mainostamiseen. Investointien vähenemisellä on suora taloudellinen ja yhteiskunnallinen vaikutus, mikä näkyy erityisesti työpaikkojen määrässä.

Väärentäminen ja tuotteiden laitton valmistus vaikuttaa myös kuluttajansuojaan, sillä kuluttajia harhautetaan tietoisesti, kun he odottavat saavansa esimerkiksi tunnetun tuotemerkin takaaman hyvälaatuisen tuotteen. Sillä voi olla vakavampiakin seurauksia, kun kyse on kuluttajan terveyden tai turvallisuuden vaarantavista tuotteista.

1.3. Yhteisötason toimet

Pyrkiessään toteuttamaan toimivat sisämarkkinat yhteisö on yhtenäistänyt henkistä omaisuutta koskevia kansallisia oikeuksia⁶ tai säätänyt uusista oikeuksista. Useiden uusien yhteisöaloitteiden hyväksyminen on piakkoin odotettavissa. Immateriaalioikeuksiin liittyvien ja kansallisten järjestelmien eroavuuksien aiheuttamien vaikeuksien voidaan siten odottaa vähitellen häviävän sisämarkkina-alueella.

Mietittäessä sopivia keinoja torjumaan tätä ilmiötä yhteisön tasolla on otettava huomioon, että tuotteita väärennetään ja tuotetaan laittomasti sekä yhteisön sisällä että sen ulkopuolella.

Tähänastisilla yhteisön toimilla on suojattu lähinnä sen ulkorajoja. Siksi neuvosto päätti vahvistaa vuonna 1986 annettua asetusta⁷ antamalla 22 päivänä joulukuuta 1994 asetuksen (EY) N:o 3295/94, väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden vapaaseen liikkeeseen luovutuksen, viennin, jälleenviennin tai suspensiomenettelyyn asettamisen kieltämistä koskevista toimenpiteistä⁸. Asetusta ollaan muuttamassa, jotta se toimisi tehokkaammin⁹. Silti asetus koskee vain yhteisön ulkopuolisissa maissa väärennettyjä ja laittomasti tuotettuja tavaroita eikä siinä ole määräyksiä tällaisten tavaroiden

käsitellään eri yhteydessä. Vrt. komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan keskuspankille euron suojelusta ja väärentämisen torjunnasta, KOM(98)474, 22.7.1998.

⁶ Tuotemerkeistä on olemassa direktiivi, joka lähentää jäsenvaltioiden tuotemerkkejä koskevia lainsäädäntöjä. Tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien alalla useissa direktiiveissä säädetään oikeudenhaltijan oikeuksien yhdenmukaistamisesta ja taataan heille siten aineellinen suoja sekä teosten ja muiden tuotteiden käytön valvonta koko yhteisön alueella. Nämä direktiivit syntyivät sen jälkeen, kun komissio oli aloitteessaan yleisesti määritellyt tavaroiden laittoman tuottamisen vastaiset yhteisötason keinot (vrt. Vihreä kirja tekijänoikeudesta ja teknologian tuomasta haasteesta, KOM(88) 172).

⁷ Neuvoston asetus (ETY) N:o 3842/86, annettu 1 päivänä joulukuuta 1986, tuoteväärennösten luovutuksen vapaaseen liikkeeseen kieltävistä toimenpiteistä, EYVL L 357, 18.12.1986, s. 1.

⁸ EYVL L 341, 30.12.1994, s. 8. Komissio antoi 16 päivänä kesäkuuta 1995 tämän asetuksen soveltamista koskevat säännökset (asetus (EY) N:o 1367/95, EYVL L 133, 17.6.1995, s. 2).

⁹ KOM(98)25, 28.1.1998, EYVL C 108, 7.4.1998, s. 63.

liikkeistä yhteisön sisällä. Mikäli kaikki jäsenvaltiot valvovat rajojaan valikoivasti voidakseen säilyttää tasapainon kansainvälisen kaupan helpottamisen ja petosten torjunnan välillä, väärennettyjä ja laittomasti tuotettuja tavaroita saattaa päästä valvonnan ohi ja laittomasti yhteisön markkinoille.

Sisämarkkinoiden tasolla immateriaalioikeuksien kunnioittamista lisäävät toimet ovat tähän asti koskeneet vain joitakin aloja, ja niiden vaikutus on ollut rajallinen. Esimerkkinä voidaan mainita direktiiviehdotus tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa¹⁰. Se sisältää teknisiä toimenpiteitä, seuraamuksia ja oikeuskeinoja koskevia säännöksiä. Erityisesti seuraamuksia ja oikeuskeinoja koskevat säännösehdotukset ovat hyvin yleisiä. Näin ollen laaja-alaisesti vaikuttavaa yhteisötason aloitetta saatetaan tarvita tehostamaan keinoja immateriaalioikeuksien kunnioittamiseksi sisämarkkinoilla.

Tämän alan aloite sisältyy toisaalta jo Vihreään kirjaan innovaatiosta¹¹, ja se esiintyy uudelleen Euroopan innovaatioita koskevassa komission toimintasuunnitelmassa¹², jossa petosten torjuminen kuuluu henkistä omaisuutta suojaaviin toimiin. Tällainen aloite noudattaisi komission laatimaa yhteismarkkinoiden toimintasuunnitelmaa¹³, jonka yhtenä olennaisena tavoitteena on tehostaa lainsäädäntöä erityisesti valvomalla, että lakeja noudatetaan.

Yhteisötason toimenpiteet sisältyisivät myös komission petostentorjunnan työohjelmaan 1998–1999¹⁴, jossa keskitytään väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen torjuntaan osana talousrikollisuuden vastustamista. Siinä todetaan, että komissio voisi asiaa koskevan lainsäädännön arvioinnin pohjalta laatia ehdotuksia oikeudellisiksi välineiksi, joiden avulla voitaisiin komission tukemana tehostaa tietojen vaihtoa ja yhteistyötä eri jäsenvaltioissa ilmiöön perehtyneiden yksikköjen välillä.

1.4. Vihreän kirjan soveltamisala

Koska käsitteet "väärentäminen" ja "laiton valmistaminen" kattavat hyvin erilaisia tapauksia eri jäsenvaltioissa mutta toisaalta myös jäsenvaltioiden sisällä, sen mukaan ketkä toimintaan osallistuvat, tässä Vihreässä kirjassa on välttämätöntä määritellä näiden käsitteiden sisältö. Edellä mainitussa asetuksessa (EY) N:o 3295/94 (jota ollaan muuttamassa)¹⁵ ja sopimuksessa teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (TRIPS)¹⁶ annetaan alustavat määritelmät, jotka on otettava huomioon, mutta ne eivät ole kattavia, koska niissä mainitaan vain kauppatavarat ja tietyt teollis- ja tekijänoikeudet.

Jotta ilmiötä ymmärrettäisiin kokonaisuudessaan, tässä Vihreässä kirjassa käsitteet väärentäminen ja tavaroiden laitton valmistaminen koskevat kaikkia tuotteita, menetelmiä ja palveluita, jotka ovat immateriaalioikeuksien, toisin sanoen teollisoikeuden (tavaramerkki tai kaupallinen merkki, piirustus tai teollinen malli, patentti, hyödyllisyysmalli, maantieteellinen merkintä) tai tekijänoikeuden tai sen lähioikeuden (esittävien taiteilijoiden, äänitetuottajien, elokuvien ensimmäisten tallenteiden tuottajien ja yleisradiointiyhteisöjen oikeudet), tai tietokantojen tekijöiden sui generis -oikeuksien, rikkomisen

¹⁰ KOM(97)628, 10.12.1997, EYVL C 108, 7.4.1998, s. 6.

¹¹ KOM(95)688, 20.12.1995.

¹² KOM(96)589, 20.11.1996.

¹³ CSE(97)1, 4.6.1997.

¹⁴ KOM(98)278, 6.5.1998 (vrt. s. 10).

¹⁵ Vrt. edellä mainitun neuvoston asetuksen (EY) N:o 3295/94 1 artiklan 2 kohta, annettu 22 päivänä joulukuuta 1994. Asetusta ollaan muuttamassa (EYVL C 108, 7.4.1998, s. 63).

¹⁶ Vrt. TRIPS-sopimuksen 51 artiklan alaviite, EYVL 336, 23.12.1994, s. 213.

kohde tai tulos¹⁷. Näin laaja soveltamisala kattaa paitsi laittomasti kopioidut tuotteet (väärennökset), myös alkuperäisen kaltaiset tuotteet, jotka on valmistettu ilman oikeudenhaltijan suostumusta yhteisön alueella, kuten oikeudenhaltijan salliman enimmäismäärän ylittävät tuotteet. Laittomasti valmistetut tuotteet ovat palvelujen alalla lähinnä radiolähetyksiä ja informaatioyhteiskunnan kehitykseen liittyviä palveluja.

Sen sijaan määritelmän piiriin ei kuulu monia sellaisia toimia, jotka joskus arkikielessä katsottaisiin väärentämisen tai laittoman valmistamisen kaltaisiksi, kuten vilpillinen kilpailu tai ilmainen hyöty, mutta jotka eivät selkeästi riko immateriaalioikeutta (esimerkiksi *look alike*). Luonnollisesti sellaiset toimet, jotka eivät riko immateriaalioikeutta, esimerkiksi oikeuksien raukeamiseen yhteisössä liittyvät toimet, eivät myöskään kuulu tämän Vihreän kirjan soveltamisalaan.

Kun kyse on edellä mainitusta soveltamisalasta, tämän Vihreän kirjan tarkoittamat toimet voivat kattaa hyvin erilaisia toimia, esimerkiksi valmistamisen, jakelun ja hallussapidon kaupallisiin tarkoituksiin, väärennettyjen tai laittomasti tuotettujen tavaroiden tuonnin yhteisön alueelle tai viennin kolmanteen maahan tai laittomasti tuotettujen palvelujen tarjoamisen.

1.5. Vihreän kirjan tavoite

Tämän Vihreän kirjan tavoitteena on

- arvioida väärentämisen ja tavaroiden laittoman tuottamisen taloudellinen vaikutus sisämarkkinoilla,- arvioida asiaan liittyvää lainsäädäntöä osoittamalla sen ongelmakohdat ja parannusmahdollisuudet ja- tutkia, tarvitaanko alalla yhteisötason toimia sisämarkkinoiden tavoitteiden toteuttamiseksi.

Näistä lähtökohdista käsin tarkastellaan toimia, jotka kuuluvat neljään osa-alueeseen: yksityisen sektorin valvonta, teknisten laitteiden käyttäminen, seuraamukset ja muut keinot, jotka lisäävät immateriaalioikeuksien kunnioittamista sekä toimivaltaisten viranomaisten yhteistyö. Komissio voisi myös täsmentää näitä toimia toimivaltansa puitteissa ja suhteellisuusperiaatetta noudattaen, asiaan liittyviltä tahoilta saatujen kommenttien pohjalta.

On tarpeen korostaa, että tässä Vihreässä kirjassa esitettyjen kysymysten tavoitteena on tarjota komissiolle mahdollisimman laaja näkemys tilanteesta ja avustaa sitä asiasta käytävän keskustelun myötä mahdollisesti syntyvien aloitteiden laadinnassa.

Komissio kehottaa kaikkia asiaan liittyviä tahoja ottamaan aktiivisesti osaa tätä teemaa koskevaan laajaan keskusteluun ja vastaamaan tässä Vihreässä kirjassa esitettyihin kysymyksiin. Komission saamia vastauksia käsitellään luottamuksellisina eikä niitä voida saattaa julkisuuteen ilman asianomaisen nimenomaista suostumusta.

2. ILMION LUONNE JA OMINAISPIIRTEET

Väärentäminen ja tavaroiden laitton valmistaminen muodostavat sisämarkkinoilla ilmiön, jonka luonne ja ominaispiirteet ovat huonosti tunnettuja, vaikka oikeudenhaltijoilta saadut tiedot ja viranomaisten havaitsemat väärinkäytökset osoittavat, ettei ilmiötä voi jättää huomiotta varsinkaan niillä aloilla, joilta tietoa on saatu. Tähän asti käytettävissä olevat tiedot ovat liian hajanaisia, jotta voitaisiin muodostaa kokonaiskuva ilmiön luonteesta ja ominaispiirteistä sisämarkkinoilla. Siitä

¹⁷ Vrt. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/9/EY 7 artiklasta eteenpäin, annettu 11 päivänä maaliskuuta 1996, tietokantojen oikeudellisesta suojasta, EYVL L 77, 27.3.1996, s. 20.

syystä on tarpeen laatia kattava ja perinpohjainen arviointi, jonka pohjalta yhteisö voi tehokkaasti toimia ilmiön vastustamiseksi.

Ensinnäkin on tarkasteltava niitä toimia, jotka katsotaan sisämarkkinoilla väärentämiseksi tai tavaroiden laittomaksi valmistamiseksi. Nämä kattavat hyvin erilaisia toimia. Kyseessä voi olla esimerkiksi tietyn tuotemerkin liittäminen laittomasti tuotettuun, alkuperäisestä selvästi poikkeavaan tavaraan, tai tavaran täsmällisen kopion tuottaminen ilman oikeudenhaltijan suostumusta. Erilaiset tapaukset saattavat vaatia erilaisia vastatoimia. Lisäksi on muistettava, että tuotteita väärennetään ja tuotetaan laittomasti myös sisämarkkina-alueen ulkopuolella. Siksi on otettava huomioon myös yhteisön ulkopuolisissa maissa tapahtuva väärentäminen ja laitton valmistaminen sekä yhteisön käytettävissä olevat keinot niiden vastustamiseksi. Tällainen immateriaalioikeuksia loukkaava toiminta voidaan luokitella yhteisön sisäiseksi, kun toiminnan keskuksen voidaan todeta sijaitsevan sisämarkkina-alueella.

Rikollisen toiminnan kohteina ovat arvostettujen ylellisyystuotteiden (parfyymit, kellot, tekstiilit, nahkatavarat ja muut asusteet) lisäksi monet muut alat. Laitonta toimintaa harjoitetaan myös teollis- ja tekijänoikeuksia koskevilla aloilla, erityisesti kohdistuneena ääni- ja kuvatallenteisiin ja viime vuosina myös tietokonealaan. Tulliviranomaisten tekemät tarkastukset osoittavat ongelman ulottuvan hyvin eri aloille ja tavarihin kuten silmälasikehykset, mustekynät, puutarhakalusteet ja -koristeet, pelikortit, pikkuleivät, sähkökatkaisimet ja kattilat¹⁸. Tuoteväärennöksiä löytyy myös sellaisilta aloilta, jotka vaikuttavat erityisesti kuluttajien terveyteen ja turvallisuuteen, esimerkiksi lääkkeet ja lääkintätuotteet, lelut, autojen ja lentokoneiden varaosat¹⁹. On tärkeää tietää täsmällisesti, mitkä alat kärsivät tästä ilmiöstä sisämarkkinoilla, sillä tuoteväärennös saattaa aiheuttaa ihmisille vakavan terveys- ja turvallisuusrisikin, koska niiden valmistuksessa ei ole noudatettu teknisiä ja turvanormeja.

Näiden lisäksi on otettava huomioon väärennettyihin ja laittomasti tuotettuihin tavarihin liittyvä toiminta sisämarkkinoilla: kyseessä voi olla paitsi tuotteiden valmistaminen teollis- ja tekijänoikeuksia rikkoen myös niiden markkinoilla pitäminen, jakelu, maahan tuonti tai sieltä vienti taikka palvelujen tarjoaminen tai tuotemerkin käyttäminen ilman sen haltijan suostumusta. Myös näissä tapauksissa vastatoimet riippuvat olennaisesti saatavasta tiedosta. Tällä hetkellä ei ole olemassa tietoa, josta voitaisiin päätellä tuoteväärennösten ja laittomasti tuotettujen tavaroiden olevan joidenkin tiettyjen jäsenmaiden ongelma. Lisäksi voidaan lähtökohtaisesti arvioida, että rikolliset käyttävät hyväkseen eri maiden lainsäädännön eroavaisuuksia. Onkin tarpeen saada täsmällistä tietoa, jotta opittaisiin tuntemaan väärentämisen ja laittoman valmistamisen väylät samoin kuin aluksi sisämarkkinoiden heikkoudet. Erityisesti yhteisön ulkopuolella väärennettyjen ja laittomasti tuotettujen tavaroiden ja palvelujen osalta on hyödyllistä saada tietää tuotteiden lähtö- tai alkuperämaa, jotta voidaan tarvittaessa toimia ennaltaehkäisevästi.

Koska teollis- ja tekijänoikeuksien määrä on suuri, on välttämätöntä tietää, mitä niistä useimmin loukataan. Lisäksi sisämarkkinoiden vastatoimien luomiseksi tarvittaisiin kuvaus niistä oloista, joissa tuotteita väärennetään ja tuotetaan laittomasti (jakelukanavat, toiminnan pysyvä tai kausittainen luonne, jne.). Käytettävissä olevien tietojen mukaan vaikuttaisi siltä, että väärentämiseen ja tuotteiden laittomaan valmistamiseen osallistuu kaksi erityyppistä verkostoa: laitton verkosto ja tavanomainen kaupan verkosto. Laitton verkosto toimii normaalien markkinoiden ulkopuolella (pimeä kauppa) eli katukauppana, toreilla, postimyynninä tai Internetissä. Tavanomaiseen kaupan verkostoon kuuluu esimerkiksi autoala. Vaikka lääkemarkkinat ovat yhteisön tasolla tarkasti valvottuja, saatujen tietojen mukaan lääkkeitäkin väärennetään ja tuotetaan laittomasti erityisesti vientiin yhteisön ulkopuolisiin maihin. Jossain määrin väärentäminen ja tuotteiden laitton

¹⁸ Komission kertomus asetuksen (EY) N:o 3295/94 soveltamisesta, KOM(98)25, 28.1.1998.

¹⁹ Autoalalla on väärennetty korin (peltiosia) tai laitteiden osia (jarrulevyjä, moottorin, ohjauslaitteiston, jousituksen osia, renkaita).

valmistaminen on järjestäytyneen rikollisuuden käsissä²⁰, koska tällainen toiminta mahdollistaa muista laittomista lähteistä (aseet, huumeet, jne.) peräisin olevan rahan pesun ja kierrätyksen.

Kysymyksiä:

1. Onko tähän Vihreään kirjaan valittu soveltamisalue perusteltu vai oletteko sitä mieltä, että sen tulisi kattaa muitakin toimia? Mitä toimia?

Millä alalla/aloilla ja niiden osa-alueilla väärennetyjä ja laittomasti tuotettuja tavaroita esiintyy?

Mitkä ovat mielestänne ilmiön syyt?
2. Oletteko joutuneet tekemisiin ilmiön kanssa:
 - valmistusvaiheessa?
 - jakelussa?
 - käytäessä yhteisön sisällä kauppaa kolmansista maista laittomasti tuoduilla tavaroilla?
 - palvelujen tarjoamisen yhteydessä?
 - muissa tilanteissa?
3. Voitteko arvioida kysymyksessä 2 esitetyt vaiheet huomioon ottaen, missä yhteisön jäsenvaltioissa tai niiden sisäisillä alueilla ilmiötä esiintyy?

Mistä lähtö- tai alkuperämaasta kyseiset tavarat tai palvelut ovat peräisin?
4. Minkä teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksesta kussakin tapauksessa on kyse (tuotemerkki, piirustus tai malli, patenti, tekijänoikeus tai lähioikeus, tietokannan tekijän sui generis -oikeus, jne.)? Määritellä tarvittaessa, mistä oikeudesta on kyse.
5. Kuvailkaa tarvittaessa olosuhteita, joissa tuotteita väärennetään ja tuotetaan laittomasti (jakelukanavat, toiminnan pysyvä tai kausittainen luonne jne.)?

Onko näillä toimilla teidän tietojenne mukaan yhteyttä muuhun rikolliseen toimintaan tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen?

3. TALOUDELLINEN ANALYYSI: ILMIÖN LAAJUUS JA SEURAUKSET

Maailmanlaajuisella tasolla ilmiöstä on olemassa numerotietoa, mutta yhteisön sisämarkkinoilla sen laajuutta on vaikea arvioida. Useat kansallisen, eurooppalaisen ja kansainvälisen tason ammattilaisista koostuvat elimet arvioivat melko säännöllisesti väärentämistä ja tavaroiden laitonta tuottamista. Arvioiden avulla saadaan selkeämpi käsitys ilmiöstä, vaikka itse ongelman pintaa vain raapaistaan. Samoin tullin ja poliisin tekemät etsinnät ja takavarikoinnit antavat vain osittaisen kuvan ilmiöstä, vaikkakin ne osoittavat väärentämisen ja tavaroiden laittoman tuottamisen lisääntyneen selvästi myös yhteisön alueella. Näistä syistä on tärkeää saada tarkempaa tietoa ilmiön laajuudesta

²⁰ Vrt. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva toimintaohjelma, jonka neuvosto on hyväksynyt 28.4.1997 (EYVL C 251, 15.8.1997), mainittu edellä.

sisämarkkinoilla lailliseen kaupankäyntiin verrattuna, ennen kuin ryhdytään yhteisötason vastatoimiin.

Lisäksi tarvitaan tarkkaa tietoa väärentämisen ja tavaroiden laittoman tuottamisen seurauksista sisämarkkinoilla. Vaikutuksia on vaikea ilmaista lukuina. Taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset näkyvät liikevaihdon laskuna ja vaikeasti saavutettavien markkinaosuuksien menetyksenä yrityksissä, jotka usein investoivat suuria summia tutkimukseen, markkinointiin ja mainostamiseen. Näiden lisäksi yritykset kärsivät ei-materiaalisista menetyksistä, kun niiden asiakkaat menettävät luottamuksensa yrityksen tuotemerkkeihin. On selvää, että jos yritykset eivät saa tutkimus- ja kehitysinvestoinneistaan hyötyä, luovuus ja innovaatiotoimet eivät voi täysimittaisesti kehittyä yhteisössä. CD-levyalalla²¹ ja lääketeollisuudessa²² havaitut vaikutukset ovat valaisevia. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsoen yritysten kärsimät vahingot näkyvät viime kädessä niiden tarjoamien työpaikkojen määrässä²³.

Lisäksi ilmiöllä on merkittäviä taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia eri maiden kansantalouteen. Ilmiö vähentää valtion tai yhteisön tuloja (tullimaksut, alv) ja samalla saatetaan rikkoa työnlainsäädäntöä, kun valmistetaan väärennettyjä tai laittomasti valmistettuja tuotteita salaisissa työpajoissa ja "pimeällä" työvoimalla. Ilmiö on todellinen uhka talouselämälle yleisesti ottaen, sillä se voi aiheuttaa epävakautta markkinoilla, kuten erittäin herkällä tekstiilialalla.

Väärentämisellä ja tavaroiden laittomalla valmistamisella on haitallisia vaikutuksia myös kuluttajiin. Kuluttajaa harhautetaan tahallisesti, kun hän odottaa saavansa tunnetun tuotemerkin mukaisen hyvälaatuisen tuotteen. Mikäli kuluttaja hankkii väärennetyn tai laittomasti valmistetun tuotteen laillisen kaupankäynnin ulkopuolelta, hän ei yleensä saa tuotteelle takuuta eikä korvausta vahinkotapauksessa. Talouselämän häiriöiden lisäksi ilmiö uhkaa yhteiskuntaa kokonaisuudessaan, erityisesti vaarannettaessa ihmisten terveys (väärennetyt lääkkeet ja alkoholiuomat) tai turvallisuus (lelut sekä autojen ja lentokoneiden osat).

Kysymyksiä:

6. Onko tiedossanne täsmällisiä lukuja väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen laajuudesta joillain aloilla? Mitä lukuja?

Mikä on ilmiön osuus lailliseen kauppaan verrattuna?

21 CD-levyalalla laittomien kopioiden tekijä ei joudu maksamaan äänityksestä ja lisenssistä aiheutuvia kuluja, taiteilijoiden osuuksia eikä reproduktiolupaan liittyviä kuluja. Hän ei maksa myöskään mainoskuluja eikä levyn mukana tulevia tai pakkaukseen painettuja tekstejä, joista levy-yhtiö pitää huolen. Lisäksi laittomasti valmistettujen tuotteiden jakelukustannukset ovat selkeästi normaalia pienemmät, mikä mahdollistaa sen, että laittoman kopioijan kustannukset ovat 60 % alhaisemmat kuin laillisen jälleenmyyjän. Laittomia kopioita tuottava ei myöskään joudu ottamaan riskejä, sillä yleensä hän keskittyy parhaiten myyviin tuotteisiin.

22 Lääkealalla tuotteen koostumuksen tietoonsa saava väärentäjä säästää tutkimuskustannukset, jotka ovat tällä alalla erityisen korkeat. Hän voi siten valmistaa ja myydä lääkettä hyvin kilpailukykyiseen hintaan. Kustannuksia pystyy vielä alentamaan vähentämällä vaikuttavan aineen määrää tai korvaamalla se kokonaan aineella, jolla ei ole mitään vaikutusta. Nykyisen painotekniikan ansiosta pakkaus- ja etikettikustannukset ovat pieniä.

23 Tuoreen KPMG:n, l'Union des Fabricants'in ja Sofresin tekemän tutkimuksen mukaan väärentämisen takia menetettyjen työpaikkojen määrä on Ranskassa noin 38 000 (Les Echos, 28.1.1998). Price Waterhousen tutkimuksen mukaan 10 %:n vähennys tietokoneohjelmien laittomassa kopioinnissa Yhdysvaltain tasolla toisi yli 250 000 uutta työpaikkaa Euroopassa vuoteen 2001 mennessä (Blick durch die Wirtschaft, 28.5.1998).

7. Voitteko antaa täsmällisiä lukuja ilmiön taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista näillä aloilla:

- yritysten osalta (työpaikkojen menetys, liikevaihdon lasku jne.)?

- kansantalouden osalta (pimeä työ, verotulojen menetys jne.)?

Voitteko antaa täsmällisiä lukuja ilmiön vaikutuksista kuluttajansuojaan (terveys, turvallisuus...)?

Mikäli väärentämiseen ja tavaroiden laittomaan valmistamiseen liittyy muutakin laitonta toimintaa (yhteiskunnallisesti, verotuksellisesti...), voitteko arvioida, kuinka suurta osaa siitä ilmiö edustaa?

4. LAINSÄÄDÄNNÖN ANALYYSI

Teollis- ja tekijänoikeutta koskevat perussäädökset pohjautuvat kansainvälisessä mittakaavassa Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) sekä Maailman kauppajärjestön (WTO) työhön. TRIPS-sopimus on laadittu juuri WTO:ssa. Yhteisö puolestaan on yhtenäistänyt kansallisia oikeuksia ja luonut uusia oikeuksia mukautuakseen kansainvälisiin määräyksiin sekä edistääkseen sisämarkkinoiden toteutumista. Jäsenvaltiot ovat joutuneet sopeuttamaan asiaa koskevan lainsäädäntönsä, mutta edelleen on olemassa eräitä immateriaalioikeuksiin liittyviä näkökohtia, jotka vaihtelevat eri jäsenvaltioissa kunkin valtion lainsäädännöllisen ympäristön mukaisesti.

Immateriaalioikeuksia koskevien perussäädösten parantaminen on ensimmäinen askel väärennösten ja laittomasti valmistettujen tavaroiden torjunnassa. Immateriaalioikeuksien yhtenäistämisen ohella tarvitaan uusia yhtenäisiä teollisoikeuksia, kuten jo on olemassa yhteisön tavaramerkkiin liittyvinä²⁴. Tällaiset oikeudet vähentävät jossain määrin väärennösten ja laittomien kopioiden uhkaa. Yhtenäiset oikeudet ovat kaikkialla suojeltuja, ja niiden vaikutus ulottuu koko yhteisön alueelle. Niiden avulla saavutetaan avoimemmat ja yhtenäisemmät markkinat, joita oikeudenhaltijoiden on helpompi valvoa. Yhtenäisten oikeuksien avulla poistetaan lisäksi eri valtioiden suojelusäädösten eroavaisuuksista aiheutuvat ongelmat. Yhtenäisten oikeuksien saavuttamiseksi tähtäävä työ näyttääkin olevan yksi niistä keinoista, joilla voidaan torjua väärennöksiä ja laittomasti valmistettuja tavaroita sisämarkkinoilla. Ratkaisu ei välttämättä kaikilla aloilla ole samanlainen, vaan se voi vaihdella immateriaalioikeuksien mukaan. Se saattaa olla rajoittunut ja kattaa vain tiettyjä tapauksia, joiden kohdalla yhtenäistäminen on saumattomampaa, esimerkiksi voidaan tarkentaa sellaisia näkökohtia, joita oikeusistuimet ovat tulkinneet eri tavoin.

Toinen keino väärennösten ja laittomasti tuotettujen tavaroiden torjumiseksi on tarkistaa toimenpiteitä ja menettelyjä, jotta teollis- ja tekijänoikeuksien kunnioitusta voitaisiin parantaa. TRIPS-sopimus sisältää tähän liittyviä vähimmäisvaatimuksia, joita kaikkien WTO:n jäsenmaiden on noudatettava. Tähän asti sopimuksen mukaiset yhteisötason toimet ovat koskeneet valvontatoimenpiteitä yhteisön ulkorajoilla. Tietty de facto -harmonisointi on tehty jäsenvaltioiden välillä muiden TRIPS-sopimuksen kattamien alojen osalta. Sen sijaan TRIPS-sopimuksen ulkopuolelle jäävien näkökohtien osalta kukin jäsenvaltio järjestää itse tämän ilmiön valvonnan ja kitkemisen, mikä luonnollisesti johtaa merkittäviinkin eroavaisuuksiin eri jäsenvaltioiden välillä. Kansalliset rajat ylittävä tavaroiden väärentäminen ja laitton valmistaminen muuttuu yhä järjestäytyneempään ja ammattimaisempaan suuntaan, eivätkä yksittäiset maat voi sitä tehokkaasti torjua. Siksi on tärkeää arvioida käytössä olevien toimenpiteiden ja menettelyjen tehokkuus, käytäntö

²⁴ Neuvoston asetus (EY) N:o 40/94 yhteisön tuotemerkistä, annettu 20.12.1993, EYVL L 11, 14.1.1994, s. 1.

mukaan lukien, ja tutkia miten tehokkuutta voitaisiin lisätä. Tässä yhteydessä on otettava huomioon joissakin kansallisissa lainsäädännöissä olevat yksittäiset määräykset, jotka ovat osoittaneet tehokkuutensa. Jollakin aloilla vaikuttaa muoti, jolloin suurin osa tuotteista myydään suhteellisen lyhyessä ajassa. Tällöin herääkin kysymys, ovatko väärennettyjen ja laittomasti tuotettujen tavaroiden vastaiset toimenpiteet tarpeeksi tehokkaita, jotta asiaan voitaisiin puuttua nopeasti.

Vaikka yhteisön lainsäädännössä ei määrätä väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden valvonnasta yhteisön ulkorajoilla²⁵, voi olla hyödyllistä arvioida käsillä olevan Vihreän kirjan puitteissa, millä keinoin oikeudenhaltija voi sisämarkkinoilla puolustaa oikeuksiaan, kun tavara on valmistettu laillisesti yhteisön ulkopuolella, mutta se on tuotu yhteisöön ilman hänen suostumustaan (rinnakkaistuonti). Luonnollisesti tämän arvioinnin tavoitteena ei ole asettaa kyseenalaiseksi oikeuksien raukeamista yhteisössä, josta Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on selkeästi määrännyt²⁶ ja joka on sisällytetty yhteisön lainsäädäntöön²⁷. Arvioinnin tulee lisäksi ottaa huomioon kunkin immateriaalioikeuden erityinen luonne.

Kysymyksiä:

8. Mikä on yleisesti ottaen ja kokemuksen mukaan pääongelma väärennöksiä ja tavaroiden laitonta tuottamista koskevassa lainsäädännössä?

9. Onko immateriaalioikeuksia koskeva kansallinen, yhteisötason ja kansainvälinen peruslainsäädäntö mielestänne nykyisin riittävä estämään väärennöksiä ja tavaroiden laitonta valmistusta? Mainitkaa tarvittaessa, mitä immateriaalioikeuksia tarkoittatte.

Jos se ei ole riittävä, mitä tarkennuksia siihen mielestänne pitäisi tehdä?

Tulisiko joitakin kansallisia ja kansainvälisiä perussäädöksiä täydentää yhteisötasolla? Mitä säädöksiä? Täsmentäkää mainitsemalla myös tässä yhteydessä, mistä immateriaalioikeudesta on kyse.

Onko kansallisessa oikeuskäytännössä mielestänne tarkistettavaa?

10. Ovatko immateriaalioikeuksien kunnioittamiseksi määrättyjä toimenpiteitä ja menettelyjä koskevat kansalliset, yhteisötason ja kansainväliset säädökset mielestänne riittäviä estämään ja ja hillitsemään loukkauksia sisämarkkinoilla?

Mikäli ne eivät ole riittäviä, mitä parannuksia niihin pitäisi tehdä?

Pitäisikö mielestänne joitakin kansallisia ja kansainvälisiä toimenpiteitä ja menettelyjä täydentää yhteisön tasolla? Mitä toimenpiteitä ja menettelyjä? Mainitkaa myös, mistä immateriaalioikeudesta on kyse.

11. Ovatko käytetyt toimenpiteet ja menettelyt käytännössä tehokkaita?

Mikäli ne eivät ole tehokkaita, mitä muutoksia niihin pitäisi tehdä? Muistakaa mainita, mistä immateriaalioikeudesta on kyse.

²⁵ Vrt. neuvoston asetuksen (EY) N:o 3295/94 1 artiklan 4 kohta, annettu 22 päivänä joulukuuta 1994, mainittu edellä.

²⁶ Vrt. erityisesti *Merck & Co. Inc. vastaan Stephar*, 14.7.1981, asia 187/80, kok. 1981, s. 2063.

²⁷ Vrt. neuvoston ensimmäisen direktiivin 89/104/ETY 7 artiklan 1 kohta, annettu 21 päivänä joulukuuta 1988, jäsenmaiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä, EYVL L 40, 11.2.1989, s. 1.

Ovatko aloilla, joihin vaikuttaa muoti, väärentämistä ja tavaroiden laitonta valmistamista torjuvat toimenpiteet mielestänne riittävän tehokkaita, jotta nopeat toimenpiteet ovat mahdollisia?

12. Mikäli tavara on valmistettu laillisesti yhteisön ulkopuolella mutta tuotu yhteisön alueelle ilman oikeudenhaltijan suostumusta (rinnakkaistuonti), onko oikeudenhaltijalla mielestänne riittäviä keinoja oikeuksiensa puolustamiseksi?

Jos ei ole, mitä parannuksia pitäisi tehdä?

13. Mikä immateriaalioikeuksista toimii mielestänne tehokkaimmin omalla alallanne? Mainitkaa tarvittaessa, mistä immateriaalioikeudesta on kyse.

5. RATKAISUEHDOTUKSIA

Väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen tehokkaaseen torjuntaan tarvitaan laaja-alaisia toimenpiteitä. Tällaiset toimet voivat keskittyä neljälle alueelle: yksityisen sektorin valvonta, teknisten laitteiden käyttäminen, seuraamukset ja muut keinot, jolla lisätään immateriaalioikeuksien kunnioitusta sekä toimivaltaisten viranomaisten hallinnollinen yhteistyö.

5.1. Yksityisen sektorin valvonta

Valvontaa koskevia yksityisiä aloitteita on saatu kansallisilta, eurooppalaisilta ja kansainvälisiltä ammatillisilta järjestöiltä kuten tuottajajärjestöiltä, tuotemerkkien haltijoiden ryhmittymiltä ja yhteisvalvontajärjestöiltä. Valvonta merkitsee yleisesti ottaen sitä, että seurataan markkinoiden kehitystä, neuvotaan ja tuetaan kyseisiä teollisuudenaloja, tehdään yhteistyötä viranomaisten kanssa (tulli, poliisi, oikeuslaitos), valvotaan epäilyttäviä toimia, paljastetaan laittomuudet, välitetään tietoa kansalaisille ja pyritään vakuuttamaan päättäjät muuttamaan lainsäädäntöä. Tällaiset aloitteet ovat usein hyvin tehokkaita torjuttaessa väärennöksiä ja tavaroiden laitonta valmistamista. Yksityisen sektorin valvonnan on kuitenkin noudatettava sisämarkkinoiden sääntöjä eikä se saa vääristää kilpailua. Näillä säännöillä on ratkaiseva merkitys luotaessa kilpailukykyisiä sisämarkkinoita, joihin kuuluvat myös immateriaalioikeuksien kattamat tuotteet ja palvelut. Komissio aikoo puuttua asiaan heti, kun on pienintäkään epäilystä näiden sääntöjen rikkomisesta. Tämä tuleekin ottaa huomioon pohdittaessa seuraavassa esitettäviä ehdotuksia.

Markkinoiden valvonta

Markkinoiden valvonnalla on tärkeä osuus etsittäessä tuoteväärennöksiä ja laittomasti valmistettuja tavaroita ja ryhdyttäessä ennaltaehkäiseviin ja ilmiötä poistaviin toimiin. Valvonnan teho riippuu luonnollisesti kyseessä olevien markkinoiden tärkeydestä ja niillä toimijoiden määrästä. Mikäli markkinat ovat vain muutamien toimijoiden käsissä, heitä on yksinkertaisempaa valvoa. CD-levyalalla on harkittu esimerkiksi tunnistejärjestelmän käyttöönottoa, jonka avulla voitaisiin tunnistaa laittomasti kopioitujen levyjen alkuperä. Sisämarkkinoiden tasolla on siis tarpeen arvioida olemassa olevien valvontajärjestelmien tehokkuus sekä niiden tarve sellaisilla aloilla, joilla valvontaa ei vielä ole.

Kysymyksiä:

14. Onko Teidän toimialallanne markkinoiden valvontajärjestelmää, jonka avulla havaittaisiin tuoteväärennökset ja laittomasti valmistetut tuotteet?

Mikäli on, toimiiko valvontajärjestelmä mielestänne tarpeeksi tehokkaasti?

Jos ei toimi, miten sitä tulisi tehostaa? Pitäisikö muutokset tehdä yhteisön tasolla? Mikäli pitäisi, mainitkaa miten.

Mikäli toimialallanne ei ole valvontajärjestelmää, oletteko sitä mieltä, että valvonta torjuisi tehokkaasti väärentämistä ja tavaroiden laittonta valmistusta sisämarkkinoilla? Mikäli kannatatte valvontaa, pitäisikö järjestelmän toimia yhteisön tasolla? Miten?

Yhteistyön tehostaminen

Kansallisella ja yhteisön tasolla voitaisiin tukea ja kannustaa eri järjestöjen ja ryhmittymien toimia väärentämisen ja tuotteiden laittoman valmistamisen torjumiseksi, erityisesti näiden harjoittaman tietojen keruun osalta. Tuoteväärennösten ja laittoman valmistamisen vastaisesta toiminnasta vastuussa olevat viranomaiset voisivat esimerkiksi syöttää tietoja näiden järjestöjen tietokantoihin, tai voitaisiin perustaa yhteisiä tietokantoja, joihin sekä viranomaiset että järjestöt antaisivat tietoja. Molemmissa tapauksissa olisi valvottava, että luottamuksellisia ja henkilökohtaisia tietoja käsitellään asianmukaisesti. Lisäksi voitaisiin avustaa tämäntyyppisten järjestöjen perustamisessa aloilla, joilta niitä puuttuu.

Kokemusten vaihtoa voitaisiin kannustaa väärennösten ja laittomasti valmistettujen tuotteiden torjunnasta vastaavien viranomaisten²⁸ ja järjestöjen välillä, samoin viranomaiset voisivat yhteistyössä järjestöjen kanssa alkaa antaa alan koulutusta niille, joiden tehtävänä on torjua ilmiötä. FALCONE-ohjelman²⁹ puitteissa voitaisiin luonnollisesti antaa taloudellista tukea tällaisille yhteisötason koulutushankkeille. Näiden lisäksi voitaisiin harkita suurelle yleisölle suunnattua tiedotuskampanjaa, koska kuluttajilla on tässä asiassa tärkeä ennalta ehkäisevä osuus.

Yhteistyö julkisen vallan ja tämäntyyppisten järjestöjen välillä voitaisiin varsinkin tietojen vaihdon osalta muuttaa virallisemmaksi, sopimusten muotoon. Järjestöt sitoutuisivat antamaan viranomaisille tuoteväärennöksiä ja laittomasti valmistettuja tavaroita koskevia tietoja, joita ne ehkä ovat saaneet suoraan tai jäseniltään, ja viranomaiset puolestaan antaisivat järjestöille lain sallimissa rajoissa tietoja havaituista tapauksista, jotta järjestöt jäsenineen voisivat toimia nopeasti myös juridisella tasolla.

Kysymyksiä:

15. Oletteko sitä mieltä, että ammatillisten järjestöjen toimien tukeminen, esimerkiksi kansalaisille suunnatut tiedotuskampanjat tai tiedon keruu ja levittäminen, edistäisi väärentämisen ja tavaroiden laittoman tuottamisen vastaista toimintaa sisämarkkinoilla?

Tarvittaisiinko tällaisia toimia yhteisötasolla?

Mitä mieltä olette keskitetyn tietokannan perustamisesta tai jo olemassa olevien tietokantojen vahvistamisesta, ottaen kuitenkin huomioon tietosuojan?

Mikäli yhteisötason toimilla kannustettaisiin tällaisten järjestöjen luomista ja ryhmittymistä, tehostaisiko se mielestänne puheena olevan ilmiön vastaista toimintaa?

²⁸ Koskee useimmissa jäsenvaltioissa tulliviranomaisia. Käytäntö vaihtelee eri maissa: löydettyään väärennettyjä tai laittomasti valmistettuja tuotteita tulliviranomaiset antavat asian poliisin tutkittavaksi tai tulliviranomaisilla (Yhdistynyt kuningaskunta, Saksa) on oikeus tutkia asiaa itse.

²⁹ Yhteinen toiminta, 19.3.1998, jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta vastaaville henkilöille tarkoitetun vaihto-, koulutus- ja yhteistyöohjelman perustamisesta (Falcone-ohjelma), EYVL L 99, 31.3.1998, s. 8.

16. Miten mielestänne voisi tehostaa yhteistyötä ja tietojen vaihtoa julkisen vallan ja ammatillisten järjestöjen välillä?

Olisiko viranomaisten ja ammatillisten järjestöjen välisistä sopimuksista Teidän kokemustenne mukaan hyötyä tämän ilmiön torjunnassa?

Lainsäädännöllisen kehyksen parantaminen

Usein tällaiset järjestöt valvovat ja tekevät tutkimuksia jäsentensä tiliin. Voitaisiinkin harkita, että väärennösten ja laittomasti valmistettujen tuotteiden torjumiseen osallistuvien järjestöjen oikeuksia lisättäisiin, jotta ne voisivat olla asianosaisina oikeudenkäyntimenettelyissä ja puolustaa yhteisiä oikeuksia, joista huolehtiminen on niiden tehtävänä. Yleisemmin ottaen voitaisiin tutkia mahdollisuutta luoda ilmiötä torjuville järjestöille sellaiset lainsäädännölliset puitteet, jotka sallisivat niiden intervention. Se voisi käytännössä merkitä sitä, että järjestöt laajentaisivat vaikutustaan ja tarvittaessa tekisivät yksittäisissä valvontatapauksissa tiivistä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Kysymyksiä:

17. Ovatko ammatillisten järjestöjen toiminta- ja interventiomahdollisuudet Teidän kokemustenne mukaan tarpeeksi tehokkaita väärennösten ja tavaroiden laittoman valmistamisen torjunnassa?

Mikäli eivät ole, tehostaisiko järjestöjen interventiot mahdollistavan lainsäädännöllisen kehyksen luominen mielestänne ilmiön torjuntaa, esimerkiksi järjestöjen liittäminen tiiviimmin kansallisten viranomaisten työhön?

Jos vastauksenne on myönteinen, mitä muutoksia lainsäädäntöön tulisi tehdä?

18. Onko ammatillisten järjestöjen osuus oikeudenkäyntimenettelyissä mielestänne riittävä?

Oletteko esimerkiksi sitä mieltä, että järjestöjen oikeuksien laajentaminen siten, että ne voisivat olla asianosaisina oikeudenkäyntimenettelyissä puolustamassa yhteistä etua, auttaisi torjumaan väärennöksiä ja laittomasti valmistettuja tuotteita sisämarkkinoilla?

Mikäli vastauksenne on myönteinen, minkä periaatteiden mukaisesti tätä vaihtoehtoa tulisi kehittää (toimintaoikeuden perustelemine...)?

19. Mitkä ovat kokemustenne mukaan kansalliset tai kansainväliset tahot tai ammatilliset järjestöt, jotka näyttävät tehokkaimmin torjuvan väärennöksiä ja laittomasti valmistettuja tuotteita?

5.2. Teknisten laitteiden käyttäminen

Immateriaalioikeuksien haltijoilla on käytössään joitakin keinoja torjua väärennöksiä ja laittomasti valmistettuja tuotteita, esimerkiksi teknisten ratkaisujen käyttäminen tuotteiden ja palvelujen suojelemiseksi ja identifioimiseksi. Tällaisia teknisiä ratkaisuja on monenlaisia: hologrammimerkinnät, optiset keinot, tunnistussirut, sähkömagneettiset ilmaisimet, biometriset koodit, erikoismusteet, mikroskooppiset etiketit jne. Niistä on apua tuoteväärennösten ja laittomasti valmistettujen tuotteiden tunnistamisessa ja torjunnassa, sillä niitä käytettäessä teosten, tuotteiden ja palvelujen laitton käyttö voidaan helposti jäljittää ja rikolliset pystytään saamaan kiinni tehokkaammin. Toisaalta vaikka näillä keinoin tunnistettaisiin kaikkein kömpelöimmät väärennökset ja kopiot, niistä ei yleensä ole apua parhaiten järjestäytyneiden rikollisten torjunnassa, koska nämä pystyvät lopulta kopioimaan myös teknisiä suojakeinoja. Siksi näillä teknisillä turvakeinoilla on oltava oikeussuoja estämään niiden loukkaaminen, manipulointi ja tehottomaksi tekeminen.

Tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien³⁰ alalla on olemassa teknisten turvakeinojen tehottomaksi tekemistä ja oikeussuojaa koskevia kansainvälisiä määräyksiä, joihin oikeudenhaltijat voivat tukeutua suojatakseen immateriaalioikeuksiaan. Lisäksi niillä estetään toimet, jotka ovat lain vastaisia tai joille oikeudenhaltijat eivät ole antaneet suostumustaan. Yhteisön tasolla komissio on tehnyt immateriaalioikeuksia koskevia aloitteita³¹ kieltääkseen jäsenvaltioissa tietyt teknisiin suoja toimiin kohdistuvat laittomat toimet.

Teknisten suoja toimien tehokkuus

Jos alullepannuista immateriaalioikeuksia koskevista yhteisötason aloitteista viriää keskustelua, on aihetta pohtia, ovatko immateriaalioikeuksia koskevat turvatoimet tarpeeksi suojattuja vai pitääkö niiden suojausta tehostaa esimerkiksi yhteisötason aloitteella, jolla kielletään kaupallisessa tarkoituksessa tehdyt laittomat turvatoimet jäsenvaltioissa (valmistus, tuonti yhteisöön, myynti, hallussapito, asennus, huolto, vaihtaminen, mainostaminen jne.)

Toisaalta tuotteiden ja palvelujen alkuperän ilmaisevien ja muiden teknisten suoja toimien käyttö ei saa johtaa väärinkäytöksiin; sillä ei esimerkiksi saa rajoittaa markkinoita ja valvoa rinnakkaistuontia. Komissio ei aio hyväksyä minkäänlaista teknisten suoja toimien käytöstä johtuvia yhteisön oikeuden, etenkin sisämarkkinaoikeuden tai kilpailusääntöjen, rikkomista.

Kysymyksiä:

20. Onko käytössänne teknisiä turvatoimia suojaamassa teollisoikeuksianne? Mitä toimia?   Ovatko käyttämänne tekniset turvatoimet tarpeeksi tehokkaita? Mikäli eivät ole, mitä ongelmia olette havainnut? Mitkä niiden kustannukset ovat?   21. Onko teknisten turvatoimien oikeussuoja mielestänne riittävä estämään niiden loukkaukset, manipuloinnin ja laittoman tehottomaksi tekemisen?   Suojataanko turvatoimet yrityksen, itse teollisen toimialan vai lainsäädännön tasolla?   22. Olisiko julkisen vallan toteuttama suojelunormien standardisointi sopiva vastaisku laittomalle toiminnalle?   Mikäli ei olisi, mitä vaihtoehtoa voitaisiin harkita?   Ottamatta huomioon tässä käsiteltyjä, immateriaalioikeuksia koskevia yhteisötason aloitteita, kannattaisitteko EU:n kattavaa immateriaalioikeuksiin liittyvää aloitetta, jolla jäsenvaltioissa kielletäisiin yleisesti laittomien teknisten turvakeinojen valmistus, tuonti yhteisöön ja myynti?

Tutkimus- ja kehitysohjelmien tuoma hyöty

Komission tutkimus- ja kehitysohjelmat voivat auttaa löytämään teknisten turvatoimien käyttöä koskevia ratkaisuja. Siksi tarvittaisiin tietoa siitä, millaisia turvalaitteita pidetään toivottavina (niiden rooli, toiminta), jotta tiettyjä tutkimusta ja teknistä kehittämistä koskevan viidennen puiteohjelman hankkeita voitaisiin tarkentaa ja kohdentaa, varsinkin tutkimusta, teknistä kehitystä ja esittelyä koskevassa erityisohjelmassa 2, joka kuuluu käyttäjäystävällisen tietoyhteiskunnan alueelle (1998-

³⁰ Vrt. WIPO:n tekijänoikeussopimuksen 11 artikla ja WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksen 18 artikla. Nämä kaksi sopimusta hyväksyttiin tiettyjä tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia käsitelleessä WIPO:n diplomaattikonferenssissa Genevessä 20.12.1996

³¹ Vrt. tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa koskevan direktiiviehdotuksen 6 artikla (mainittu edellä).

2002)³². Nämä tiedot voitaisiin ottaa huomioon määriteltäessä yksittäisten T&K-hankkeiden sisältöjä.

Kysymyksiä:

23. Mikäli olette sitä mieltä, että teknisten turvatoimien käyttö parantaa immateriaalioikeuksien suojelua,
- millaiset tekniset ratkaisut (luonne, toiminta) parhaiten vastaisivat tarpeitanne? (vastauksessa ei tarvitse välttämättä ottaa huomioon teknologisen kehityksen nykytilaa, vaan voitte kertoa yksityiskohtaisesti toiveistanne)
 - voitteko kuvailla, mikä olisi ihanteellinen tilanne, jossa tarpeitanne vastaavaa teknistä ratkaisua voisi käyttää?
 - onko mielestänne toivottavaa, että tekniset turvatoimet standardoitaisiin? Millä tasolla? Mikäli ei, miksi?

5.3. Seuraamukset ja muut keinot, joilla parannetaan teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamista

Yksityisen sektorin valvonnan ja teknisten turvatoimien ohella on arvioitava myös, tarvitaanko ja onko mahdollista toteuttaa yhteisötasolla seuraamuksia ja muita keinoja, joiden avulla parannettaisiin immateriaalioikeuksien noudattamista. On harkittava, olisiko väärennösten ja laittomasti valmistettujen tuotteiden torjumiseksi sisämarkkinoilla aiheellista täydentää niitä toimenpiteitä ja menettelyjä immateriaalioikeuksien täytäntöönpanemiseksi³³, jotka sisältyvät TRIPS-sopimukseen ja jotka muodostavat tässä asiassa yhteisen perustan kaikissa EY:n jäsenvaltioissa. Tässä yhteydessä on otettava huomioon joidenkin valtioiden kansallisessa lainsäädännössä olevat määräykset, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi. Luonnollisesti seuraamusten ja muiden teollis- ja tekijänoikeuksia lisäävien yhteisötason keinojen on noudatettava yleisiä oikeusperiaatteita kuten suhteellisuutta ja yksityisyyden kunnioitusta.

Rikosprosessi ja seuraamukset

Jokaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan periaatteessa tuotteen väärentäjää tai laitonta valmistajaa rangaistaan rikosoikeudellisin seuraamuksin, mutta seuraamusten laatu ja ankaruus vaihtelevat merkittävästi eri jäsenvaltioissa. Joidenkin oikeuksien rikkomisesta ei kuitenkaan ole säädetty rikosoikeudellisia seuraamuksia. Muutamissa jäsenvaltioissa on viime vuosina kuitenkin tiukennettu väärentämisestä ja tuotteiden laittomasta valmistuksesta aiheutuvia seuraamuksia. Rikosprosessilla onkin selviä etuja siviilioikeudellisiin keinoihin nähden (suurempi pelotusvaikutus, todisteiden kerääminen ja tutkiminen tehokkaampaa jne.). Tietoja tarvitaan torjunnan tehokkuudesta sisämarkkinoilla sekä mahdollisesta muutostarpeesta. Koska väärentäminen ja tavaroiden laitton valmistaminen johtaa useimmiten kokonaiseen operaatioketjuun, on tärkeää tietää, ulottuvatko säädökset ketjun kaikkiin lenkkeihin eli valmistajista välikäsien kautta jälleenmyyjiin. Toinen tärkeä kysymys on se, aiheuttavatko jäsenvaltioissa sovellettavien määräysten eroavaisuudet sisämarkkinoilla ongelmia väärentämisen ja laittoman valmistamisen paikallistamisessa.

Yhteisön tehtävänä on valvoa, että yhteisön lainsäädäntöä sovelletaan oikein, ja se on luonnollisesti kiinnostunut yhteisön oikeuden rikkomiseen sovelletuista seuraamuksista. Komissio on jo osoittanut

³² Komission esittämä ehdotus neuvoston päätökseksi, annettu 10 päivänä kesäkuuta 1998, EYVL C 260, 18.8.1998, s. 16.

³³ Vrt. TRIPS-sopimuksen artiklat 41–61.

tiedonannossaan vuonna 1995³⁴ toimenpiteiden ja erityisesti seuraamusten tarpeen sisämarkkinoiden tehokkaan toiminnan sekä immateriaalioikeuksien turvaamisen takaamiseksi. Neuvosto antoi tiedonannon jälkeen 29 päivänä kesäkuuta 1995 päätöslauselman³⁵, jossa jäsenvaltioita kehoitetaan rankaisemaan yhteisön säädösten loukkaamista yhtä ankarasti kuin kansallistenkin säädösten rikkomista ja jossa lisäksi komissiota kehoitetaan tutkimaan asiaa ja esittämään tarvittaessa ehdotuksia. Komission ehdottamissa asetuksissa ja direktiiveissä on tämän jälkeen alettu käyttää seuraamuksista standardilausekkeita varsinkin immateriaalioikeuksien yhteydessä.³⁶

Muitakin ilmiön torjuntakeinoja voidaan harkita. Joidenkin valtioiden kansallisessa lainsäädännössä on erityissäännöksiä rikosoikeudellisten seuraamusten tiukentamisesta. Nämä toimenpiteet, esimerkiksi laittomaan toimintaan osallistuneen liikkeen tai laitoksen osittainen tai täydellinen sulkeminen määräajaksi, näyttävät olevan hyvin tehokkaita väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen torjunnassa. Tällaisten toimenpiteiden ulottaminen yhteisön tasolle voisi olla yksi ratkaisu.

Kysymyksiä:

24. Jäsenvaltioissa sovellettavan TRIPS-sopimuksen mukaisesti tietyt tapaukset johtavat rikosprosessiin ja siinä sovellettaviin seuraamuksiin. Arvelletteko tältä pohjalta, että tarvittaisiin täydentäviä määräyksiä, jotka tehostaisivat immateriaalioikeuksien kunnioittamista sisämarkkinoilla?

Mikäli tarvittaisiin, mitä?

Onko nykyisin sovellettava lainsäädäntö riittävä saattamaan vastuuseen kaikki väärentämiseen ja tavaroiden laittomaan valmistamiseen osallistuvat? Mikäli ei ole, mitä määräyksiä pitäisi mielestänne ottaa käyttöön, jotta todelliset vastuussa olevat saataisiin kiinni?

Aiheuttavatko jäsenvaltioiden väliset erot mielestänne ongelmia rikollisen toiminnan paikallistamisessa yhteisön alueella?

25. Jotta yhteisön lainsäädäntöä voitaisiin soveltaa yhdenmukaisesti, tarvitaanko mielestänne kansallisten seuraamusten ohella yhteisötason seuraamuksia väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen torjumiseksi sisämarkkinoilla?

26. Mikäli ei tarvita, mitä muita keinoja voitaisiin käyttää?

Oletteko sitä mieltä, että esimerkiksi laittomaan toimintaan osallistuneen liikkeen tai laitoksen sulkeminen olisi sopiva ja tehokas keino?

Siviiliprosessi ja oikeuskeinot

Immateriaalioikeuksien haltijoilla on kansallisella tasolla käytettävissään tiettyjä oikeudellisia toimenpiteitä ja menettelyjä, joko väliaikaisia tai lopullisia, joita he voivat tarvittaessa käyttää. Vaikka tällaisilla oikeudellisilla menettelyillä ja toimenpiteillä on samat tavoitteet kaikissa

³⁴ Tiedonanto seuraamusten merkityksestä yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanossa sisämarkkinoiden alalla, KOM(95) 162, 3.5.1995.

³⁵ Neuvoston päätöslauselma, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1995, yhteisön oikeuden yhdenmukaisesta ja tehokkaasta soveltamisesta ja tämän oikeuden rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista sisämarkkinoiden alalla, EYVL C 188, 22.7.1995, s. 1.

³⁶ Vrt. esimerkiksi tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annetun direktiiviehdotuksen 8 artikla KOM(97) 628, mainittu edellä.

jäsenvaltioissa, koska ne kaikki liittyvät WTO:n puitteissa tehtyyn teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyviä näkökohtia koskevaan TRIPS-sopimukseen, käytännössä niissä voi olla suuriakin eroja.

Väliaikaiset toimenpiteet ovat nopeampia ja tehokkaampia kuin lopulliset ja niiden avulla voidaan estää väärentäminen ja tavaroiden laitton valmistaminen tai keskeyttää tällainen laitton toiminta sekä säilyttää todisteet³⁷. Periaatteessa ne eivät estä lopullisten menettelyjen käyttöä. Väliaikaisia toimenpiteitä, mukaan lukien joissakin tapauksissa myös ei-kontradiktoriset menettelyt³⁸, on kaikissa jäsenvaltioissa. Kansallisissa järjestelmissä on kuitenkin eroavaisuuksia menettelyjä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta sekä siinä, kuinka usein niitä käytetään. Erot johtuvat jäsenvaltioiden perinteistä ja erilaisista lähestymistavoista.

Todisteiden hankkiminen ja säilyttäminen on tärkeää väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen torjunnassa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa nimellä "Anton Piller Order" tunnettu menettely sekä väärennettyjen tavaroiden takavarikointi (saisie-contrefaçon) Ranskassa voivat olla hyvin tehokkaiden keinojen esimerkkeinä todisteiden hankinnassa ja säilyttämisessä. On selvää, että tällaiset toimenpiteet, joiden avulla säilytetään todisteet esitutkinnan tai oikeuskäsittelyn aikana ovat tehokkaita.

Lopulliset tai väliaikaiset toimenpiteet tähtäävät erityisesti siihen, että rikollinen toiminta loppuu eikä sitä tulevaisuudessa jatketa, määräyksiin ja vahingonkorvauksiin. Kaikissa jäsenvaltioissa on mahdollista keskeyttää laitton toiminta ja estää sen jatkuminen. Tällöin väärentäjän on lopetettava kaikki väärentämiseen liittyvä toiminta. Toimenpide kohdistuu väärennettyihin tuotteisiin ja niiden valmistukseen käytettyihin välineisiin. Vaikka peruseriaatteet ovatkin samat, käytännön toteutuksessa on eroja esimerkiksi siinä, miten kolmansien osapuolien intressit otetaan huomioon, miten kiistanalaiset tuotteet hävitetään (tuhoaminen, takaisin ulos maasta vieminen jne.) tai millä edellytyksin järjestetään kiistanalaisten valmistusvälineiden hävittäminen. Alankomaalaiset tuomioistuimet esimerkiksi ovat kehittäneet tähän kiinnostavan ratkaisun: väärentäjä voidaan määrätä hankkimaan kiistanalaiset tuotteet takaisin omalla kustannuksellaan.

Määräyksiä käytetään jäsenvaltioissa useimmiten, kun halutaan estää uudet immateriaalioikeuksien loukkaukset. Mikäli asianomainen ei noudata määräystä, seurauksena on yleensä sakko, joka maksetaan joko valtiolle tai oikeudenhaltijalle. Lisäksi väärentäjä voi joutua maksamaan oikeudenhaltijalle vahingonkorvauksia korvatakseen tekijänoikeuteen kohdistuneen loukkauksen aiheuttaman vahingon. Vahingonkorvauksia joutuu yleensä maksamaan, vaikkei teko olisikaan tuottamuksellinen, mutta korvaussummia pidetään usein niin pieninä, etteivät ne riitä korvaamaan kärsittyä vahinkoa.

Vaikka nämä oikeudelliset menettelyt ja toimenpiteet ovat yhteisiä kaikille jäsenvaltioille, käytäntö luonnollisesti vaihtelee eri valtioissa. Siksi on tarkasteltava niiden tehokkuutta sisämarkkinoilla sekä mahdollisia parannuksia, esimerkiksi laajentamalla tietyissä jäsenvaltioissa tehokkaiksi osoittautuneita menettelyjä ja toimenpiteitä.

³⁷ Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen määritelmän mukaan väliaikaisilla toimenpiteillä ja turvaamistoimilla tarkoitetaan Brysselin yleissopimuksen 24 artiklan tarkoittamassa mielessä toimenpiteitä niissä asioissa, jotka kuuluvat sen soveltamisalaan ja joiden tarkoituksena on tosiasiallisen tai oikeudellisen tilanteen säilyttäminen niiden oikeuksien takaamiseksi, joiden tunnustamista pääasiallisesti käsittelevä tuomioistuin pyytää (*Reichert* 26.3.1992, asia C-261/90, Kok. 1992, s. I-2149).

³⁸ Vrt. erityisesti *kort geding* -menettely Alankomaissa tai siitä johdettu menettely Ranskassa.

Kysymyksiä:

27. Jäsenvaltioissa sovellettava TRIPS-sopimus edellyttää tietyissä tapauksissa rikosoikeudellisten menettelyjen käyttöönottoa ja rikosoikeudellisia seuraamuksia. Oletteko sitä mieltä, että tarvitaan täydentäviä sääntöjä immateriaalioikeuksien noudattamisen parantamiseksi sisämarkkinoilla?

Mitä täydentäisitte ja miten?

Mitkä ovat mielestänne tehokkaimmat nykyisin voimassa olevat oikeudelliset toimenpiteet ja menettelyt?

Onko mielestänne parempi ajatus antaa väärennetyiksi tai laittomasti valmistetuiksi osoitetut tuotteet hyväntekeväisyyteen kuin hävittää ne järjestelmällisesti? Millä edellytyksin tämä tulisi toteuttaa?

28. Mitä arvelette ajatuksesta ottaa yhteisössä käyttöön joissakin jäsenvaltioissa tehokkaiksi koettuja toimenpiteitä ja menettelyjä väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen torjumiseksi?

Oletteko esimerkiksi sitä mieltä, että 1) markkinoille laskettujen kiistanalaisten tuotteiden hankkiminen takaisin rikoksentekijän kustannuksella tai 2) oikeudenhaltijan mahdollisuus vaatia kiistanalaisten tuotteiden takavarikointia ennen asian oikeuskäsittelyä, kuten toimitaan Ranskassa (saisie-contrefaçon) tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa ("Anton Piller Order"), olisivat toimenpiteitä, joita kannattaisi soveltaa kaikisaa jäsenvaltioissa?

Muut toimenpiteet

Edellisten lisäksi on muitakin tehokkaita toimenpiteitä väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen torjumiseksi. Tällaisia toimenpiteitä voidaan yleensä soveltaa sekä siviilioikeudellisissa että rikosoikeudellisissa puitteissa. Italiassa ja Ranskassa käytetään tuomion julkistamista tuomioistuimen antamana täydentävänä rangaistuksena tapauksissa, joissa on väärennety tai valmistettu tuotteita laittomasti.

Toinen toimenpide koskee oikeutta tiedonsaantiin, joka kuuluu TRIPS-sopimuksen vapaaehtoiisiin toimenpiteisiin. Se on riippumaton vahingonkorvausvaatimuksesta ja kohdistetaan kaikkiin väärentäjiin, jotka voidaan määrätä rangaistuksen uhalla antamaan tiedot kiistanalaisten tuotteiden alkuperästä, jakeluväylistä sekä tavaroiden valmistamiseen ja jakeluun osallistuneiden kolmansien osapuolien henkilöllisyydestä. Tällainen toimenpide, joka on osoittautunut hyödylliseksi huumeiden torjunnassa, on hyvin tehokas, koska sen avulla pystytään paikallistamaan rikoksen alkuperä ja tukahduttamaan jakelukanavat. Luonnollisesti tiedonsaantioikeuteen on liitettävä tehokas saatujen tietojen luottamuksellisuuden takaava järjestelmä. Tähän asti oikeutta tiedonsaantiin on käytetty menestyksekkäästi vain muutamien jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmässä, esimerkiksi immateriaalioikeuksia koskevissa laeissa Saksassa sekä tuotemerkkejä koskevassa laissa Benelux-maissa³⁹.

Tällaisten toimenpiteiden tehokkuus on siis arvioitava sekä tutkittava, millä edellytyksillä niitä voi tarvittaessa käyttää.

³⁹ Euroopan parlamentin pyynnöstä tiedonsaantioikeus oli sisällytetty piirustuksista ja malleista vuonna 1996 tehtyyn direktiiviehdotukseen mutta se poistettiin vuonna 1997, koska neuvosto katsoi, että tämän kaltainen määräys ei kuulu direktiivin soveltamisalaan, joka rajoittuu sisämarkkinoiden toimintaan suoranaisemmin vaikuttavien kansallisten määräysten lähentämiseen.

Kysymyksiä:

29. Onko tuomioiden julkistaminen mielestänne sopiva keino torjua väärentämistä ja tuotteiden laitonta valmistamista?

Mikäli on, mitä sääntöjä siinä tulee noudattaa?

30. Onko väärentäjän velvoittaminen antamaan tietoja (oikeus tiedonsaantiin) mielestänne sopiva keino väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen torjunnassa?

Mikäli on, mitä sääntöjä siinä tulee noudattaa?

Tuomioistuimien toimivalta ja sovellettava lainsäädäntö

Tavaroiden ja palvelujen vapaa liikkuminen sisämarkkinoilla aiheuttavat osaltaan ongelman, mitä lainsäädäntöä sovelletaan ja mikä tuomioistuin on toimivaltainen, kun kyseessä on useita jäsenvaltioita koskeva väärentäminen ja tavaroiden laitton valmistaminen.

Kun tällaista rikollista toimintaa on harjoitettu useissa maissa tai sen vaikutukset ulottuvat usean maan alueelle, ongelmaksi nousee, mitä lakia tapaukseen on sovellettava, koska useimmat immateriaalioikeuksia suojelua koskevat säädökset ovat alueellisia. Tässä yhteydessä on huomautettava, että sovellettavaa lakia koskeva Rooman yleissopimus, jonka jäsenvaltiot hyväksyivät 19.6.1980⁴⁰, käsittelee vain sopimusvelvoitteita, mutta komissiossa ja neuvostossa valmistellaan parhaillaan sopimukseen kuulumattomiin velvoitteisiin sovellettavaa lakia ("Rooma II").

Lisäksi oikeudenhaltijan kannalta voi olla hyvä esittää toimenpide- tai vahingonkorvausvaatimus vain yhdessä tuomioistuimessa, joka voi sitten määrätä seuraamuksista prosessin alusta loppuun. Tässä tapauksessa on luonnollisesti noudatettava tuomioistuinten päätösten tunnustamista ja toimeenpanoa koskevia sääntöjä.

Siviili- ja kauppaoikeuteen liittyvissä asioissa Brysselin yleissopimuksen määräyksistä⁴¹ on apua ratkaistaessa, mikä tuomioistuin on toimivaltainen. Tämä yleissopimus ei vaikuta sellaisten määräysten soveltamiseen, joilla säännellään tuomioistuinten toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista taikka täytäntöönpanoa erityisissä asioissa ja jotka nyt tai vastedes sisältyvät Euroopan yhteisöjen toimielinten antamiin säädöksiin tai näiden säädösten täytäntöönpanemiseksi yhdenmukaistettuun kansalliseen lainsäädäntöön (57 artiklan 3 kohta). Erityismääräyksiä on siten sisällytetty jo hyväksytyyn tai valmistella olevaan yhteisön tavaramerkkiä ja malleja koskevaan lainsäädäntöön⁴². Tällaisia säännöksiä ei sitä vastoin ole kansallisten immateriaalioikeuksien loukkaamista koskevissa tapauksissa.

Brysselin yleissopimuksen säännöt muodostavat tärkeän kokonaisuuden, kun kyse on tuomioistuinten toimivallasta sisämarkkina-alueella. Yleissopimus sisältää paitsi tiettyjä asiaryhmiä koskevia toimivaltasääntöjä myös esimerkiksi useita vastaajia, yhdessä käsiteltäviä kanteita ja väliaikaisia toimenpiteitä koskevia määräyksiä. On huomattava, että mikäli vastaajan kotipaikka ei ole sopimusvaltiossa, kunkin sopimusvaltion kansallinen laki määrää tuomioistuimen toimivallasta.

⁴⁰ EYVL L 266, 9.10.1980, s. 1.

⁴¹ 27 päivänä syyskuuta 1968 tehty tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskeva yleissopimus, EYVL C 27, 26.1.1998 (konsolidoitu versio), mainittu edellä.

⁴² Vrt. yhteisön tavaramerkistä annetun asetuksen (EY) N:o 40/94 93 artiklan 2 kohta yhteisön piirustuksista tai malleista tehdyn asetusehdotuksen 86 artiklan 2 kohta.

Näin yksityiskohtainen lainsäädäntö johtuu yleissopimuksen päätavoitteesta, joka on muissa sopimusvaltioissa annettujen tuomioiden tunnustaminen ja toimeenpano.

Yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa on erityismääräys sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa. Sen mukaan toimivaltainen on "sen paikkakunnan tuomioistuin, missä vahingon aiheuttanut teko sattui". Tätä määräystä samoin kuin koko yleissopimusta tulee tulkita Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa⁴³. Määräys tarjoaa vaihtoehdon kantajalle, joka voisi yleissopimuksen 2 artiklan yleissäännön mukaisesti viedä asian tuomioistuimeen siinä sopimusvaltiossa, jossa vastaajan kotipaikka sijaitsee.

Turvaamistoimenpiteistä ja väliaikaisista toimista määrätään yleissopimuksen 24 artiklassa siten, että sopimusvaltiossa voidaan vaatia tällaisia toimia sillä edellytyksellä, että niistä on säädetty kyseisen valtion lainsäädännössä, vaikka toisen sopimusvaltion tuomioistuin on toimivaltainen kiistanalaisessa pääasiassa. Brysselin yleissopimuksessa sallitaan tällaisen toimenpiteen tunnustaminen ja täytäntöönpano muissa jäsenvaltioissa tietyin edellytyksin, joista kontradiktorisuusvaatimus on olennainen.

Tässä yhteydessä on korostettava, että komissio on 26.11.1997 tehnyt ehdotuksen näiden määräysten muuttamiseksi. Siinä on muun ohella ehdotettu Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan soveltamisalan laajentamista samoin kuin yleissopimuksen nykyisen 24 artiklan korvaavan uuden 18a artiklan käyttöönottoa.⁴⁴

Kun tuotteita valmistetaan yhdessä jäsenvaltiossa ja sen jälkeen kuljetetaan toisen jäsenvaltion kautta ennen niiden laskemista yhteisön markkinoille, ongelmia saattaa ilmetä, mikäli kyseiset tuotteet loukkaavat kauttakulkuvaltion immateriaalioikeutta. Tuomioistuimilla puolestaan on vaikeuksia arvioida oikeudenhaltijan kärsimän vahingon määrää, kun väärennetyt tai laittomasti valmistetut tuotteet on tarkoitettu toiseen jäsenvaltioon, ja ne ovat ainoastaan kulkemassa sen jäsenvaltion kautta, jossa asiaa käsittelevä tuomioistuin sijaitsee. Vaikuttaa siltä, että tietyissä tapauksissa kansallisella alueella ei ole tapahtunut mitään vahinkoa, vaan vahinko aiheutuu valtiossa, jossa tuotteet kulutetaan tai jossa on niiden määränpää.

Rikoslain alueellisen soveltamisen periaate, joka merkitsee sitä, että valtion rikoslakia sovelletaan kyseisen valtion alueella tehtyihin tekoihin, voi joskus osoittautua huonosti joihinkin tapauksiin sopivaksi. Kansalliselle lainsäädännölle suotu mahdollisuus kieltää tietyt väärentämiseen ja tuotteiden laittomaan valmistamiseen liittyvät toimet kolmansissa maissa, kun niihin sisältyy oikeuksien loukkaaminen kyseisessä valtiossa, voisi olla tehokas keino ilmiön torjunnassa.

⁴³ Vrt. erityisesti Yhteisöjen tuomioistuimen tuomiot, *Mines de potasse d'Alsace*, 30. marraskuuta 1976, asia 21/76, Kok. 1976, s. 1735, ja *Shevill*, 7. maaliskuuta 1995, asia C-68/93, Kok. 1995, s. I-415. Ensimmäisessä tuomiossa tuomioistuin katsoi, että vastaaja voitiin haastaa, kantajan valinnan mukaisesti, joko sen paikkakunnan tuomioistuimeen, jossa vahinko tapahtui tai vahingon aiheuttaneen tapahtuman paikkakunnan tuomioistuimeen. Toiseksi mainitussa tuomiossa, joka koski useissa sopimusvaltioissa ilmestyvissä lehdissä julkaistua herjaavaa artikkelia, tuomioistuin katsoi, että uhri voi haastaa oikeuteen artikkelin kustantajan, joko sen sopimusvaltion tuomioistuimissa, jossa on kustantajan kotipaikka ja joilla on toimivalta määrätä herjauksesta koituneiden vahinkojen korvaamisesta kokonaisuudessaan, tai kunkin sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa julkaisua on levitetty ja joissa uhri katsoo maineensa kärsineen vääryyttä, ja jotka ovat toimivaltaisia vain kyseisessä valtiossa aiheutuneiden vahinkojen käsittelyssä.

⁴⁴ Ehdotus neuvoston säädökseksi siviili- tai kauppaoikeudellisten päätösten oikeudellista toimivaltaa, tunnustamista ja täytäntöönpanoa Euroopan Unionin jäsenvaltioissa koskevasta yleissopimuksesta, EYVL C 33, 31.1.1998, s. 20, jolla muutetaan tietyjä Brysselin yleissopimuksen määräyksiä.

Siksi olisi hyödyllistä tietää, nouseeko käytännössä toimivaltaisen tuomioistuimen määrittelyyn ja sovellettavaan lakiin liittyviä ongelmia, mikäli väärentämisellä tai tuotteiden laittomalla valmistamisella on kansalliset rajat ylittävä luonne.

Kysymyksiä:

31. Mikä on kokemuksenne oikeudellisista toimista varsinkin keskeytettäessä laitton toiminta tai haettaessa vahingonkorvauksia, kun toimintaa on harjoitettu tai sillä on ollut vaikutuksia useassa jäsenvaltiossa sisämarkkinoilla?

Oletteko nähnyt tapauksia, joissa on ollut vaikeuksia päättää toimivaltaisesta tuomioistuimesta tai sovellettavasta laista?

Jos olette, miten ongelmia voitaisiin mielestänne ratkaista?

Mikä on mielestänne sopivin tapa päättää sovellettavasta laista, kun otetaan huomioon, että teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa yhteisötason lainsäädäntöä on selkeästi yhtenäistetty?

Onko Teillä ollut vaikeuksia saada Teille itsellenne myönteinen oikeustuomio täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa, väliaikaiset toimenpiteet mukaan luettuina? Jos olette, miten tällaisia vaikeuksia mielestänne voisi ratkaista?

32. Onko Teillä ollut käytännön ongelmia sellaisten tavaroiden kanssa, jotka on valmistettu toisessa jäsenvaltiossa, ja ennen kuin ne on laskettu markkinoille yhteisössä, ne on kuljetettu toisen jäsenvaltion kautta, jonka immateriaalioikeuksia ne ovat rikkoneet? Jos on, kertokaa tarkemmin. Voisiko tällaisia tapauksia mielestänne ratkaista selventämällä, mitä lakia kulloinkin on sovellettava?

Kun on kyse vahingon arvioimisesta, onko Teillä ollut käytännön vaikeuksia saada tuomioistuimen arvio kärsitystä vahingosta, koska väärennetyt tai laittomasti valmistetut tuotteet ovat esimerkiksi olleet vain kauttakulkumatkalla toiseen jäsenvaltioon? Mikäli on, miten näitä ongelmia voisi mielestänne ratkaista?

33. Arveletteko, että kansallinen rikoslaki suojelee Teitä tarpeeksi tehokkaasti torjumalla väärentämistä ja tavaroiden laitonta tuottamista kolmannessa maassa?

Jos ei, miten suojaa pitäisi tehostaa?

Oletteko sitä mieltä, että ilmiön torjunnassa olisi hyötyä esimerkiksi kansallisen lainsäädännön vaikutuksen ulottamisesta koskemaan toimintaa kolmannessa maassa, kun tällainen toiminta loukkaa kyseisen jäsenvaltion suojelemia oikeuksia?

5.4. Toimivaltaisten viranomaisten hallinnollinen yhteistyö

Yksi yhteismarkkinoiden toimintasuunnitelman⁴⁵ ensisijaisista tavoitteista on varmistaa, että yhteismarkkinoita koskevaa lainsäädäntöä sovelletaan yhdenmukaisesti ja tehokkaasti. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on yhteistyö jäsenvaltioiden viranomaisten ja komission välillä välttämätöntä. Yhteistyön pääasiallisena tarkoituksena on varmistua, että jäsenvaltiot soveltavat lainsäädäntöä asianmukaisesti. Varsinkin henkisen omaisuuden suhteen näyttäisi tarpeelliselta saada aikaan yhteistyötä, jonka avulla varmistuttaisiin siitä, että yksityiset ja yritykset soveltavat lainsäädäntöä asianmukaisesti. Todellinen hallinnollinen yhteistyö väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisesta toiminnasta vastaavien yksiköiden välillä voisi osoittautua

⁴⁵ CSE(97)1, 4. 6.1997.

tehokkaaksi keinoksi selvittää tämän ilmiön esiintymistä yhteisön tasolla. Muillakin aloilla hallinnollinen yhteistyö on osoittautunut hedelmälliseksi esimerkiksi tulli- ja maatalousasioissa⁴⁶. Kyseessä on kansallisten väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisesta toiminnasta vastaavien viranomaisten välisen yhteistyön vahvistamisesta, mikä toteutetaan luomalla näiden viranomaisten käyttöön asianmukainen oikeudellinen kehys tiettyjen toimien toteuttamiseksi⁴⁷. Väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisesta toiminnasta sisämarkkinoilla vastaavien viranomaisten työn helpottamiseksi olisikin tässä yhteydessä annettava samansisältöinen säädös kuin se, jota tulliviranomaiset jo soveltavat yhteisön ulkorajoja valvoessaan (vrt. asetus (EY) N:o 515/97).

Sisämarkkinoilla aloitettavaksi suunnitellun hallinnollisen yhteistyön ja TRIPS-sopimuksessa (artikla 69) säädetyn kansainvälisen yhteistyön välillä on tehtävä selvä ero. Kansainvälisen yhteistyön tarkoituksena on karsia sellainen kansainvälinen tavarakauppa, jossa rikotaan immateriaalioikeuksia. Tähän pyritään erityisesti vaihtamalla tietoja ja perustamalla kaikkiin WTO:n jäsenmaiden hallintoihin yhteydenottopisteitä. Tämä yhteistyö on suunnattu varsinkin kansainvälisen tavarakaupan liikkeitä valvoville tulliviranomaisille, eikä siinä siten voida ottaa täysipainoisesti huomioon sisämarkkinoista johtuvia erityistarpeita.

Yhteyshenkilöt

Jäsenvaltioiden olisi nimettävä jo ennakolta yksittäinen yhteyshenkilö, joka tehtävänä olisi käsitellä väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaiseen toimintaan liittyviä kysymyksiä sekä toimia muissa jäsenvaltioiden vastatoimintayksiköiden ja muiden ammattilaisten keskustelukumppanina. Tiedonvaihtoa helpottaisi yhteisön tasolle perustettava yhteyshenkilöiden verkko. Myös sellaisen kansallisista yhteyshenkilöistä ja komission edustajista muodostettavan koordinoitiryhmän perustaminen, joka arvioisi yhteistyön käytännön toimintaa ja tarvittaessa antaisi yhteistyötä parantavia suosituksia, voisi tulla kysymykseen.

Kysymyksiä:

34. Tuntuuko Teistä siltä, että tiedonvaihto helpottuisi, jos kuhunkin jäsenvaltioon nimettäisiin yksittäinen hallinnollinen yhteyshenkilö, jonka tehtävänä olisi käsitellä väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaiseen toimintaan liittyviä kysymyksiä ja toimia muissa jäsenvaltioiden vastatoimintayksiköiden ja muiden ammattilaisten keskustelukumppanina ?

Oletteko sitä mieltä, että väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastainen toiminta sisämarkkinoilla tehostuisi, jos perustettaisiin kansallisista yhteyshenkilöistä ja komission edustajista muodostettava koordinoitiryhmä, jonka päätehtävänä olisi tarkastella kaikkia tämän ilmiön vastaiseen toimintaan liittyviä kysymyksiä?

⁴⁶ Neuvoston asetus (EY) N:o 515/97, annettu 13 päivänä maaliskuuta 1997, jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten keskinäisestä avunannosta sekä jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten ja komission yhteistyöstä tulli- ja maatalousasioita koskevan lainsäädännön moitteettoman soveltamisen varmistamiseksi, EYVL L 82, 22.3.1997, s. 1.

⁴⁷ Tässä Vihreässä kirjassa puheena oleva hallinnollinen yhteistyö on erotettava yhteistyöstä poliisiasioissa, mikä voitaisiin, neuvoston siitä yksimielisesti päättäessä, siirtää Europolille väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen osalta. Vrt. neuvoston säädös, annettu 26 päivänä heinäkuuta 1995, Europol yleissopimuksen tekemisestä EYVL C 316, 27.11.1995, s. 1.

Väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisessa toiminnassa voidaan käyttää useita toimenpiteitä. Muun muassa tiedonvaihtoa, joka perustuu tietojen pyytämiseen tai niiden spontaaniin vaihtoon, mukaan lukien arkaluontoiset tiedot (esimerkiksi väärentämiseen ja tavaroiden laittomaan valmistamiseen kohdistuvat epäilykset tai todettu rikollinen toiminta). Tiedonvaihto voidaan toteuttaa suojatun sähköpostijärjestelmän puitteissa, mihin voidaan käyttää jo olemassa olevaa järjestelmää tai luoda täysin uusi järjestelmä. Vastatoimintayksiköiden työtä helpottamaan voidaan perustaa myös tietokantoja. Yhtenä toimenpiteenä voisi olla yhden tai useamman jäsenvaltion erikoisyksiköiden henkilöstön osallistuminen toisessa jäsenvaltiossa järjestettäviin valvonta- tai tutkintatoimiin (yhteinen valvonta tai tutkimus). Lisäksi olisi annettava mahdollisuus joko spontaanisti tai toisen jäsenvaltion pyynnöstä ryhtyä epäilyttäviin tavarakaupan liikkeisiin kohdistuviin valvontatoimiin. Komissio voisi puolestaan varmistaa toimenpiteiden koordinoinnin jäsenvaltioissa, jos asia saa yhteisöllisen ulottuvuuden eli jos asia koskee vähintään kahta jäsenvaltiota.

Vihreää kirjaa valmisteltaessa huomattiin, että väärentämistä ja tavaroiden laittoman valmistamista koskeva saatavilla oleva tieto oli laadultaan sektoreittain hyvin vaihtelevaa tai sitä ei ollut lainkaan saatavilla. Jotta voitaisiin käyttää toiminnan tehostamisen perustana luotettavaa diagnoosia, näyttäisi hyödylliseltä ottaa käyttöön tarpeellisten tietojen keruussa systemaattinen lähestymistapa. Säännöllisin väliajoin voitaisiin myös inventoida ja analysoida saatavilla olevat tiedot, jotta kyettäisiin tehostamaan väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisessa toiminnassa käytettäviä keinoja, samalla tavoin kuin on tehty yhteisön ulkorajojen valvontajärjestelmän soveltamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 3295/94 15 artiklassa säädettyssä kertomuksessa. Komissio voisi laatia kolmen vuoden välein kertomuksen sisämarkkinoilla vallitsevasta tilanteesta ja eri tahojen toimien tehokkuudesta väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisessa taistelussa sisämarkkinoilla. Kertomus voidaan toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle vaikutusten arvioimiseksi.

Toinen kysymys koskee toisesta jäsenvaltiosta laillisesti saadun todistusaineiston esittämistä hallinnollisessa tai oikeudellisessa käsittelyssä. Tällainen mahdollisuus on erittäin kiinnostava useisiin jäsenvaltioihin ulottuvissa väärentämistä ja tavaroiden laittoman valmistamista koskevissa tapauksissa, sillä hyvin harvoin todisteet ovat keskittyneet yhden ainoan jäsenvaltion alueelle. 18 päivänä maaliskuuta 1970 tehdyn Haagin yleissopimuksen aiheena onkin todisteiden vastaanottaminen ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa ja suurin osa EU:n jäsenvaltioista⁴⁸ on ratifioinut tämän sopimuksen. On aiheellista pohtia onko sopimuksen käytännön soveltamisessa ilmennyt ongelmia ja miten niitä on siinä tapauksessa konkreettisesti ratkaistu. Jos tämä sopimus ei kuitenkaan osoittaudu ratkaisuksi kaikkiin ongelmiin, niin toinen mahdollisuus on harkita sellaisen erityisen säädöksen antamista väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisen toiminnan alalla, jonka avulla voidaan käyttää toisen jäsenvaltion yksiköiden laillisesti keräämää todistusaineistoa hallinnollisessa tai oikeudellisessa käsittelyssä.

Kysymyksiä:

35. Toimiiko olemassa oleva kansallisten väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisesta toiminnasta vastaavien viranomaisten välinen yhteistyö mielestänne nykyisin tyydyttävällä tavalla ?

⁴⁸ Paitsi Saksa, Belgia, Tanska, Kreikka ja Irlanti.

Jos se ei toimi tyydyttävällä tavalla, mitä pitäisi mielestänne parantaa? Oletteko sitä mieltä, että väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastainen toiminta sisämarkkinoilla tehostuisi sellaisen yhteisöaloitteen myötä, joka määritteli väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisesta toiminnasta vastaavien viranomaisten välisen hallinnollisen yhteistyön oikeudelliset puitteet?

Mitä mieltä olette siitä, jos tässä yhteydessä annettaisiin viranomaisille mahdollisuus:

- vaihtaa tai mahdollisesti tallentaa tietoja käyttäen jo olemassa olevaa tai perustettavaa tietokantaa noudattamalla tietosuojamääräyksiä?
- tehdä yhteisiä tutkimuksia tai tarkastuksia?
- tai suorittaa toisen jäsenvaltioiden viranomaisten pyynnöstä tavarakaupan liikkeiden tai epäilyttävien palveluiden valvontaa?

36. Mikä on mielipiteenne komission roolista tämän yhteistyön toteuttamisessa?

Pitäisikö komission toiminnan yltää pidemmälle kuin pelkkä jäsenvaltioille annettava tuki tai yhteisön ulottuvuuden omaavien tapausten koordinointi? Pitäisikö esimerkiksi komission roolin olla toimivampi erityisesti tutkimusten osalta?

Olisiko mielestänne hyödyllistä, jos komissio laatisi joka kolmas vuosi kertomuksen, jossa arvioitaisiin tilannetta ja eri tahojen väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisten toimenpiteiden tehokkuutta sisämarkkinoilla ?

37. Oletteko kohdannut esteitä toisesta jäsenvaltiosta laillisesti saadun todistusaineiston esittämisessä hallinnollisessa tai oikeudellisessa käsittelyssä? Jos olette niin onko Haagin yleissopimus todisteiden vastaanottamisesta ulkomailla siviili- ja kauppa-oikeudellisissa asioissa antanut mahdollisuuden selvittää vaikeuksista ?

Siinä tapauksessa, että vaikeudet eivät ole selvinneet Haagin yleissopimuksen antamissa puitteissa, olisiko mielestänne tämän ilmiön vastaisessa toiminnassa sisämarkkinoilla hyötyä siitä, että voitaisiin esittää todisteina yhden jäsenvaltion tuomioistuimessa tietoja, joita toisen jäsenvaltion viranomaiset ovat tässä jäsenvaltiossa säännöllisesti hankkineet, ja että tämä tehtäisiin hallinnollisen yhteistyön puitteissa?

38. Mitä muita toimenpiteitä mielestänne voitaisiin harkita hallinnollisen yhteistyön tehostamiseksi tämän sisämarkkinoita häiritsevän ilmiön vastaisessa toiminnassa?

Koulutus

On erityisen aiheellista korostaa väärentämisen ja tavaroiden laittoman valmistamisen vastaisesta toiminnasta vastuussa olevien virkamiesten koulutuksen ja henkilöstövaihdon tärkeyttä. Tätä voidaan toteuttaa esimerkiksi KAROLUS- ohjelman⁴⁹ tai myöhemmin määritettävän erityisohjelman puitteissa siten, että suositaan tämän alan kokemusten ja työmenetelmien vaihtoa parhaiden käytäntöjen edistämiseksi. Vastatoimintayksiköiden välisen yhteistyön helpottamiseksi voitaisiin laatia kansallisille viranomaisille osoitettu käytännön opaskirja. Siihen koottaisiin käyttökelpoisin osa olemassaolevasta tietämyksestä, asiantuntemuksesta ja käytettävissä olevasta pätevyydestä ja sitä päivitetäisiin säännöllisesti yhteisön tasolla.

⁴⁹ Neuvoston päätös N:o 92/481/ETY, annettu 22 päivänä syyskuuta 1992, EYVL L 286 1.10.1992, s. 65. Tätä päätöstä ollaan parhaillaan muuttamassa, EYVL C 274 10. 9.1997, s. 9.

Kysymyksiä:

39. Voitaisiinko mielestänne väärentämistä ja tavaroiden laitonta valmistamista vastaan toimia tehokkaammin, jos julkinen valta yhdessä asianomaisten ammatillisten järjestöjen kanssa käynnistäisi tämän ilmiön vastaisesta toiminnasta vastuussa oleville virkamiehille osoitetut koulutusmodulit?

Jos vastasitte myöntävästi, kenelle koulutus mielestänne olisi osoitettava ja minkälaisin ehdoin ?

40. Voitaisiinko mielestänne väärentämistä ja tavaroiden laitonta valmistamista vastaan yleisesti ottaen toimia tehokkaammin vahvistamalla ilmiön vastaisesta toiminnasta vastuussa olevien virkamiesten koulutusta sisämarkkinoilla, mukaan lukien henkilövaihto jäsenvaltioiden välillä ?

41. Tehostaisiko kansallisille viranomaisille osoitetun käytännön opaskirjan laatiminen ja ylläpito ilmiön vastaista toimintaa ?

ISSN 1024-4492

KOM(98) 569 lopullinen

ASIAKIRJAT

FI

09 10 06 08

Luettelonumero : CB-CO-98-575-FI-C

ISBN 92-78-39733-4

Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

L-2985 Luxemburg